

Borging, uitwisseling en ontwikkeling van kwaliteit en expertise van cluster 2 in het onderwijs (primair onderwijs, voorgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs)

Inleiding

Verschillende maatschappelijke en politieke ontwikkelingen verplichten scholen na te denken over onderwijs aan zorgleerlingen. Kwaliteit en dienstverlening moeten parallel lopen met wensen van ouders en kinderen en verwachtingen op de arbeidsmarkt.

Een van die ontwikkelingen is de wens van de overheid om deels budgetfinanciering in te voeren binnen Passend Onderwijs. Deze vorm van financiering geeft scholen meer vrijheid van handelen.

In deze notitie van Siméa laten de besturen die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs en dienstverlening aan leerlingen die doof, slechthorend zijn, ernstige spraak/taalmoeilijkheden hebben dan wel behoren tot het autistisch spectrum, zien hoe zij op deze ontwikkelingen inspelen.

Eerst wordt een schets van het netwerk van cluster 2-scholen gegeven. De grote spreiding van scholen en het relatief kleine aantal leerlingen heeft gevolgen voor de inrichting van het onderwijs aan deze leerlingen.

Daarna volgt een overzicht gegeven van de doelgroepen en de consequenties voor het onderwijs.

Omvang en spreiding van het onderwijs en dienstverlening in cluster 2 vereisen samenwerking. Hoe dit gebeurt is te lezen onder het kopje ‘Bundeling van krachten in cluster 2’.

De notitie eindigt met zes thema’s. Deze worden uitgewerkt en zijn richtinggevend voor de verdere uitwerking van het beleid. De thema’s zijn:

Passend Onderwijs en het versterken van de preventieve zorg, kwaliteit, expertise, indicatiestelling, ouderparticipatie en zeggenschap en budgettering.

De paragrafen cluster 2, doelgroepen, bundeling van krachten in cluster 2 en de zes thema’s geven de stand van zaken en de beleidsvoornemens weer.

Cluster 2

Cluster 2 is een relatief klein cluster. Bij de verschillende cluster 2 instellingen zijn zo’n 15.000 leerlingen ingeschreven. 38% van de leerlingen zit met een rugzakje op een reguliere school, 62% zit op een van de 52 speciale scholen (schooljaar 2007-2008). De cluster 2 instellingen die expertise en specialisme aanbieden, doen dit naar verhouding voor een groot geografisch verzorgingsgebied, met vaak veel (sub)regio’s. Hierbinnen moeten afspraken voor Passend Onderwijs gemaakt worden. Ter illustratie: naar verwachting komen er ongeveer 80 regionale netwerken Passend Onderwijs, terwijl er slechts twaalf besturen zijn die cluster 2 onderwijs en begeleiding aanbieden. Van deze twaalf besturen zijn er drie waarvan het verzorgingsgebied zich uitstrekt over vier provincies.

Dit betekent dat de cluster 2 instellingen hun middelen voor de 80 regio’s Passend Onderwijs goed moeten coördineren en afstemmen om goede samenwerkingsinitiatieven met het regulier onderwijs te regelen en om clusteroverstijgende samenwerking te realiseren.

Doelgroepen

Cluster 2 biedt onderwijs aan kinderen van 3 jaar (auditief beperkten) resp. 4 jaar (communicatief beperkten) tot en met 20 jaar die voldoen aan de Regeling Indicatiecriteria. De kinderen met een communicatieve beperking kunnen met instemming van de inspectie ook voor het vierde jaar worden toegelaten. In de praktijk is dit meestal een half jaar.

Binnen het cluster 2 onderwijs onderscheiden we vijf hoofddoelgroepen:

- leerlingen met een auditieve beperking,
- leerlingen met een communicatieve beperking,
- leerlingen met ASS,
- leerlingen met een meervoudige beperking en
- doofblinde leerlingen.

Leerlingen met een auditieve beperking

Hieronder worden de leerlingen gerekend die doof of slechthorend zijn. Leerlingen met een auditieve beperking krijgen steeds meer mogelijkheden om in toenemende mate in het regulier onderwijs te participeren. De impact van een aantal technologische ontwikkelingen, waaronder te rekenen het cochleair implantaat, zal verder toenemen. Een steeds kleiner wordende groep dove en slechthorende leerlingen blijft aangewezen op het (V)SO met bijbehorende expertise. Het (V)SO functioneert als kennisbron voor de dienstverlening in het regulier onderwijs.

Bekostiging en organisatie van het onderwijs moeten gericht zijn op behoud en ontwikkeling van expertise en zorg dragen voor een verantwoorde spreiding en concentratie van het aanbod.

Leerlingen met een communicatieve beperking.

Hieronder worden de leerlingen gerekend waarbij sprake is van ernstige spraaktaalmoelijkheden of een ernstige spraaktaalstoornis. Het is belangrijk dat deze kinderen vroeg gesignaleerd worden en tijdig gebruik kunnen maken van de bestaande voorzieningen. Bij vroegtijdige signalering kan voor deze communicatieproblematiek tijdig een passend onderwijszorg-arrangement worden geboden, waardoor de onderwijsbelemmeringen voor de leerling zo beperkt mogelijk blijven en afgeleide ontwikkelingsproblemen kunnen worden voorkomen. Vaak zijn leerlingen met een communicatieve beperking geholpen met kortdurende plaatsing in het (V)SO of te helpen binnen het regulier onderwijs. Wel is het belangrijk dat de expertise van cluster 2 aanwezig is in de regio. Voor het tijdig kunnen signaleren van taalstoornissen is het nodig dat cluster 2 expertise wordt ingebracht in de reguliere zorgstructuren in de regio.

Leerlingen met ASS

Een deel van onze leerlingen hebben naast moeilijkheden met horen of spreken een vorm van autisme. Wij spreken van een leerling met ASS-diagnose indien de communicatieve beperking op de voorgrond treedt en aanpassing in de communicatie de ingang is voor behandeling. Elke ASS-leerling heeft een communicatieprobleem en bijna ook altijd wel vormen van gedragsproblematiek. Er is een grote groep leerlingen met ASS bij wie zich geen forse en structurele gedragsproblemen voordoen indien de omgeving zich in de communicatie voldoende weet aan te passen. Zij dienen aan te sluiten bij de drie verklaringsmodellen van het autisme: centrale coherentie, executive functioning theory en theory of mind. Hier ligt een belangrijke competentie bij cluster 2. Dus: veel structuur in het informatie aanbod, sterke ondersteuning bij de planning en organisatie en ondersteuning bij de afstemming op de omgeving.

De nieuwere wetenschappelijke inzichten t.a.v. autisme wijzen erop dat er cerebraal neurologisch sprake is van problemen met het adequaat leggen van de verbindingen in de hersenen. In de dagelijkse praktijk betekent dit dat het probleem zich vooral voordoet wanneer er veel van die verbindingen wordt gevraagd. Dus hoe complexer de sociale context, hoe sneller er een reactie wordt gevraagd of hoe heftiger het sociaal-emotioneel appèl, hoe groter het probleem. De basis waarop je dus beslist wat er nodig is, moet dus vooral liggen bij informatie en beschrijvingen vanuit het dagelijks leven van personen met ASS.

Leerlingen met een meervoudige handicap

Tot de leerlingen in cluster 2 met een meervoudige handicap rekenen we de volgende subdoelgroepen: Doof ZML, SH ZML, ESM- leerlingen met een complexe hulpvraag (waarbij naast een spraaktaalstoornis sprake is van andere stoornissen), ESM-leerlingen met een IQ lager dan 70. Voor de subgroepen Doof ZML en Slechthorend ZML geldt, zij het in nog sterkere mate, hetzelfde als eerder aangegeven onder de doelgroep leerlingen met een auditieve beperking. Zij zijn daarbij meer afhankelijk van de specifieke mogelijkheden tot plaatsing die het (V)SO biedt. Voor deze

subdoelgroepen is het essentieel dat het speciale onderwijsaanbod en de expertise in de volle omvang blijven bestaan.

Met de subdoelgroep ESM-MG worden leerlingen aangeduid met ESM-problematiek in combinatie met een andere stoornis of een IQ lager dan 70. Deze leerlingen beschikken niet over de compensatiemogelijkheden waarvan kinderen met een normale intelligentie wel gebruik kunnen maken. Van kinderen met dit beeld is bekend dat ze in het algemeen zwakker functioneren op school, dat ze vaak moeite hebben met de transfer van kennis en dat ze veelal beperkingen ondervinden in de ontwikkeling van sociaal inzicht en sociale vaardigheden. Het onderwijs aan deze leerlingen bevat altijd tenminste de volgende twee elementen:

- de direct op de beperking gerichte therapeutische interventie door de logopedist (en eventueel anderen als de fysiotherapeut, dramatherapeut etc.);
- de aangepaste (ortho)didactische vormen die binnen het onderwijs worden gehanteerd om de onderwijshoudens over te brengen (aangepast taalaanbod, maatwerk, uitlokken communicatie, visualisering).

Leerlingen die langdurig aangewezen zijn op specialistische onderwijszorg-arrangementen dienen in het hele land toegang tot deze arrangementen te krijgen.

Cluster 2 heeft binnen de MG-scholen / afdelingen expertise om leerlingen met ernstige problemen, zowel op stoornisniveau als in de onderwijsbeperking (waarbij de leerling-kenmerken niet eenduidig naar een specifiek cluster wijzen), ook op observatiebasis op te nemen. Als na onderzoek blijkt dat de communicatieve beperking uitgangspunt moet zijn voor de aanpak, kunnen deze kinderen blijvend verder onderwijs of begeleiding volgen binnen cluster 2.

Doofblinde leerlingen

Cluster 2 biedt ook het onderwijs aan de zeer kleine en zeer specifieke doelgroep van doof-blinde leerlingen. Wetenschappelijk onderzoek uit onder andere de Verenigde Staten, Australië en de Scandinavische landen laat zien dat een deel van de doofblinde kinderen 'verborgen' zit in instellingen voor verstandelijk gehandicapten. Deze doelgroep blijkt over veel meer ontwikkelingsmogelijkheden te beschikken. Zij moeten dan echter wel herkend worden. De beperkte groei van deze doelgroep zal een kleine uitbreiding van middelen vragen om goed onderwijs aan deze leerlingen te kunnen bieden. In dit kader wordt ook onderzocht hoe het onderwijsaanbod aan doofblinde leerlingen een beperkte spreiding over het land kan gaan realiseren, met behoud van de benodigde specifieke expertise.

Bundeling van krachten cluster 2

Siméa onderschrijft de uitgangspunten voor Passend Onderwijs. Iedere leerling heeft recht op een passend onderwijszorg-arrangement. Toetssteen voor Passend Onderwijs is of in de praktijk de leerling daadwerkelijk centraal staat en een passend arrangement krijgt.

In de veelheid van initiatieven die er momenteel worden ondernomen, is versnippering van de expertise in cluster 2 een reëel gevaar. Door de krachten te bundelen in Siméa kan schaalgrootheid worden bereikt. Dit maakt borging, uitwisseling en verdere ontwikkeling van kwaliteit en expertise mogelijk. Het lange termijn perspectief voor cluster 2 is leidend voor de gewenste aanpak.

De gezamenlijke besturen bundelen hun krachten om met elkaar een aantal cruciale resultaten voor de doelgroepen cluster 2 te realiseren. Deze resultaten zijn:

Resultaten

- Het onderwijs aan cluster 2 doelgroepen is toekomstbestendig ingericht. De expertise voor de doelgroepen is daarmee geborgd. Er is sprake van kwalitatief goed cluster 2 onderwijs en kwalitatief goede dienstverlening.
- Er is een landelijk dekkend netwerk (V)SO cluster 2. Vanuit dit landelijke netwerk is een continuüm aan onderwijszorg-arrangementen in ieder 'Regionaal Netwerk Passend Onderwijs' beschikbaar. Cluster 2 garandeert daarbij dat voor alle leerlingen die tot haar doelgroep(en) behoren een Passend Onderwijs zorgarrangement wordt geboden zowel in cluster 2 voorzieningen als via ambulante begeleiding in het regulier onderwijs. Er is sprake van een diversiteit aan arrangementen

die flexibele ingezet kunnen worden. Cluster 2 participeert in diverse innovatieve onderwijszorg-arrangementen.

- Er zitten geen kinderen met een cluster 2 indicatie thuis en er is geen wachtlijst van leerlingen met een cluster 2 indicatie.
- Door expertise cluster 2 over te dragen naar het reguliere onderwijs kunnen meer leerlingen kiezen voor het participeren in het reguliere onderwijs met rugzakje. De wens van de ouders (de leerlingen) is hierbij uiteraard leidend. Het percentage leerlingen dat regulier onderwijs volgt met een cluster 2 indicatie zal vermoedelijk stijgen (38% in 2007-2008) Stijging van dit percentage is op zichzelf geen doel. Het gaat er uiteindelijk om dat er voor de leerlingen de meest passende onderwijsleersituatie wordt gerealiseerd, die voor de leerlingen tot een optimaal onderwijsresultaat leidt. Of dit plaats vindt binnen een reguliere dan wel specialistische setting is minder relevant.
- Met het regulier onderwijs zijn er nieuwe tussenvormen tussen het speciaal en regulier onderwijs ontwikkeld. Uit het ouderonderzoek *Communicatie, taalbeleid en schoolkeuze: de mening van ouders van dove en slechthorende leerlingen* (IVA, Tilburg, januari 2008), blijkt dat een deel van ouders de voordelen van nieuwe mengvormen ziet, mits voldaan wordt aan een aantal belangrijke condities: 'Cruciale randvoorwaarden zijn voor de ouders echter dat de kwaliteit van het onderwijs er niet onder lijdt, dat leerlingen onderwijs krijgen in hun 'moedertaal' en dat leerlingen een vergelijkbaar niveau hebben, Daarnaast moeten leerlingen voldoende gelegenheid hebben voor contacten met lotgenoten'. Op dit moment zijn er op diverse plaatsen initiatieven voor tussenvormen ontstaan zoals de Twinschool in Vught (dove leerlingen), speerpuntschool voor ESM in Haarlem en het symbiose onderwijs van Effatha Zoetermeer (VO).
- Met de besturen in cluster 2 zijn afspraken gemaakt over herkenbare kwaliteit. Cluster 2 is daarbij in staat om 'opbrengsten' van het onderwijs en diensten zichtbaar te maken. De kwaliteiten en opbrengsten zijn vier jaar na invoering aantoonbaar beter (domeinen en kwaliteitsniveau nader te bepalen).
- Er is een duidelijke expertise- of kennisinfrastructuur binnen Siméa voor het borgen, delen, ontwikkelen, verspreiden en toegankelijk maken van de cluster 2 expertise. Deze kennisinfrastructuur sluit goed aan op het Landelijke Expertise Platform (zie kwaliteitsagenda WEC-Raad).
- Er is sprake van een vereenvoudiging van werkwijze en verminderen van bureaucraties rondom de indicatiestelling. De indicatiecriteria sluiten direct aan bij de wettelijk vastgelegde onafhankelijk indicatiecriteria. Er is differentiatie en flexibilisering mogelijk gemaakt in de toekenning.
- Er is een duidelijke bezwaar-, beroeps- en klachtenprocedure voor ouders en op sectorniveau is ouderbetrokkenheid vormgegeven. Siméa gaat voor een goede samenwerking met de direct betrokken cliëntenorganisaties, waaronder te rekenen de FODOK, FOSS, BOSK, NVA en het Dovenschap.
- In het kader van de budgetfinanciering is er sprake van goede en transparante horizontale en verticale verantwoording naar ouders, samenwerkingspartners binnen Siméa naar de inspectie en OCW.

Thema's

Cluster 2 heeft een aantal thema's geformuleerd waaraan ze komende jaren gaat werken. Hieronder zijn ze uitgewerkt. Ze geven richting aan voor beleid. De thema's zijn:

1. Passend Onderwijs en het versterken van de preventieve zorg
2. kwaliteit
3. expertise
4. indicatiestelling
5. ouderparticipatie en zeggenschap
6. budgettering

Afsluitend besteden we aandacht aan enkele uitgangspunten voor het interne en externe proces.

Thema 1: Passend Onderwijs en het versterken van preventieve zorg

Passend Onderwijs vraagt van het onderwijs een veelheid aan uitvoeringsvormen, passend binnen de regionale context. Essentieel daarbij is dat de opgebouwde expertise van het (V)SO beschikbaar is in elke regio, met een Passend Onderwijszorg - arrangement op maat voor de leerlingen waar het om gaat. Passend Onderwijs vraagt ook van cluster 2 een dienstverlenende houding naar de regionale zorgstructuren en het beschikbaar en zichtbaar zijn van de expertise cluster 2 in de regio's. Budgetfinanciering binnen Passend Onderwijs maakt het mogelijk de kwaliteit en dienstverlening verder te ontwikkelen en per regio flexibele, zichtbare en herkenbare mogelijkheden te realiseren voor genoemde doelgroepen. Deze vorm van bekostiging vergroot de mogelijkheden om voorlichting te geven en preventieve activiteiten verder te ontwikkelen.

Resultaten

- Vertrekpunt van Siméa is gespecialiseerd onderwijs. Veel van de leerlingen met een indicatie voor cluster 2 volgen al regulier onderwijs met ambulante begeleiding vanuit de speciale scholen. Siméa draagt actief expertise over naar het regulier onderwijs. Samen met het reguliere onderwijs en andere samenwerkingspartners wordt gewerkt aan passende onderwijszorgarrangementen, waarbij behoeften van leerlingen en wensen van ouders leidend zijn.
- Voor ouders en professionals wordt helder en eenduidig uitgewerkt waar men zich kan melden of informatie kan krijgen als extra zorg voor een leerling met cluster 2 gerelateerde problematiek nodig is. Uitgangspunt hierbij is dat Siméa goed aansluit bij de '1 loketten' van de Regionale Netwerken Passend Onderwijs .
- Siméa werkt een aanpak uit voor het vergroten van de handelingsbekwaamheid van leraren in het reguliere onderwijs.
- Siméa zet de middelen ambulante begeleiding flexibel en gedifferentieerd in. Hierdoor komen meer middelen beschikbaar voor preventie, scholing en voorlichting en nieuwe organisatievormen ambulante dienstverlening. Er worden meer tussenvoorzieningen voor cluster 2 en het reguliere onderwijs gerealiseerd.
- Siméa zet actief in op nieuwe organisatievormen ambulante dienstverlening, dit steeds in samenspraak (dialogogestuurd) met partners vanuit de andere clusters, het reguliere onderwijs en/of AWBZ- en Jeugdzorg.
- Nu al wordt in het kader van preventieve ambulante hulpverlening een aanbod gerealiseerd voor een groot aantal leerlingen met clustergerelateerde zorgproblematiek (maar zonder indicatie). Siméa is van mening dat meer aandacht voor preventieve zorg goed kan bijdragen aan de versterking van de expertise binnen het regulier onderwijs. Ze zet daarom in op het versterken van de preventieve zorg in nauwe samenwerking met AWBZ-instellingen.
- Leerlingen die behoren tot de doelgroepen cluster 2 hebben een complexe hulpvraag. De omgeving van de leerling beseft lang niet altijd dat de leerling hulp nodig heeft en hoe specialistisch die hulp moet zijn. Siméa wil hier:
  - hulpvragen van de leerlingen zichtbaar te maken;
  - er aan bijdragen dat hulpvragen tijdig herkend en geëxpliciteerd worden;
  - in samenwerking met partners vanuit het reguliere onderwijs een duidelijk aanbod bieden dat specialistisch en onderscheidend is.

Thema 2: kwaliteit

Expertise binnen de sector leidt niet altijd tot herkenbare kwaliteit. Het perspectief vanuit de school, de ambulante dienstverlening alsmede de sector als geheel vragen om differentiatie. Cluster 2 wil een verdere kwaliteitsslag maken. Onder het kopje 'Bundeling van krachten cluster 2' is een aantal resultaten geformuleerd ten aanzien van de kwaliteit. Hieronder worden deze resultaten concreet uitgewerkt.

Resultaten

- Met de besturen in cluster 2 zijn afspraken gemaakt over herkenbare kwaliteit. Er zijn kwaliteitsstandaarden (of minimum kwaliteitseisen) vastgesteld. Deze kwaliteitsstandaarden omvatten normatieve uitspraken over de doelgroepen en de inhoudelijke meerwaarde van cluster 2 onderwijs.
- Cluster 2 is in staat om ‘opbrengsten’ van het onderwijs en diensten zichtbaar te maken. Dit betekent dat in de genoemde kwaliteitsstandaarden op termijn de onderwijsresultaten centraal staan.
- Binnen Siméa worden afspraken gemaakt ten aanzien van de eisen die gesteld worden aan kwaliteitssystemen.
- Het cluster 2 onderwijs is vier jaar na invoering van de budgetbesteding aantoonbaar beter. Vier jaar na invoering is er geen enkele zeer zwakke school en 90% van alle cluster 2 scholen scoort een voldoende of hoger in het inspectietoezicht. Stapsgewijs streven we naar 100%. Binnen Siméa wordt met de besturen wederzijdse resultaatafspraken gemaakt ten aanzien van het gewenste kwaliteitsniveau en het verbeteren van de kwaliteit.
- Binnen Siméa is een duidelijke systematiek uitgewerkt voor horizontale en verticale verantwoording.
- De Kwaliteitsmeter Ambulante Begeleiding (ontwikkeld in opdracht van het landelijk platform coördinatoren AB, WEC-Raad) is ingevoerd. Er is een nulmeting bij alle (diensten) AB uitgevoerd. Er vindt benchmarking ten aanzien van de resultaten plaats.
- Er zijn beroepsprofielen en kwaliteitseisen voor medewerkers cluster 2.
- Er is een registratiesystematiek waarmee alle leerlingen binnen cluster 2 in beeld zijn.
- Voor alle leerlingen in cluster 2 wordt een doorstroom- en uitstroomperspectief geformuleerd. Het uitstroomperspectief is gericht op het kunnen verwerven van een geschikte plaats op de arbeidsmarkt, dan wel bij onvoldoende mogelijkheden op een adequate deelname aan het dagelijks leven. Siméa vindt het belangrijk dat de sector ook een actief beleid voert om de eigen doelgroepen in het eigen werkveld werk te bieden.
- De cluster 2 scholen hebben inzicht in de beleving van sociale veiligheid door leerlingen en personeel.
- In de kwaliteitsaanpak wordt waar mogelijk aangesloten bij de kwaliteitstrajecten die worden geïnitieerd door de WEC-Raad. Aansluiting kwaliteitsagenda WEC-Raad, specifiek:
  - wachtlijsten en groei van het (V)SO
  - leerlijnen cluster 2 (en het belang van het werken met leerlijnen)
  - ambulante dienstverlening
  - landelijk expertise platform (LEP)
  - standaarden Passend Onderwijs
  - aanbod VSO
  - landelijk Netwerk Autisme

Thema 3: expertise

Binnen cluster 2 is hoogwaardige doelgroep specifieke expertise beschikbaar. De expertisefunctie cluster 2 is een leidend perspectief vanuit de visie van Siméa op haar positie in het Nederlandse onderwijs. Het is vanzelfsprekend en van groot belang om deze expertise te expliciteren, borgen, ontwikkelen en verspreiden. Dit in samenwerking en afstemming met zorginstellingen, cliëntorganisaties en (wetenschappelijke) kenniscentra. In het kader van een gezamenlijke aanpak binnen cluster 2 vindt Siméa het essentieel om te investeren in expertise. Dit zal op meerdere niveaus plaatsvinden:

- op het niveau van de Stichting Siméa;
- op het niveau van de afzonderlijke organisaties;
- op het niveau van de vier clusters voor het speciaal onderwijs gezamenlijk, bijvoorbeeld in het landelijk expertise platform (LEP), WEC-Raad.

Siméa richt in samenspraak met de sector een expertise- en kennisinfrastructuur in gericht op specifieke cluster 2 expertise. Binnen de expertise- en kennisinfrastructuur worden de volgende resultaten gerealiseerd:

Resultaten

- Er wordt gewerkt met kennisteams- en systemen die de huidige gekozen organisatievormen overstijgen. Er zijn landelijke kenniskringen en kennisteams, waarin kennisdragers met betrekking tot de doelgroepen participeren. Er is een effectieve structuur voor het gezamenlijk ontwikkelen en verspreiden van expertise voor leerlingen cluster 2.
- Expertise en ‘good practices’ binnen cluster 2 zijn geëxpliciteerd en toegankelijk gemaakt.
- De uitwisseling van expertise tussen (diensten van) ambulante begeleiding en de speciale scholen cluster 2 is versterkt.
- Er vindt uitwisseling plaats tussen de instellingen cluster 2 en het regulier onderwijs teneinde de deskundigheid van de leraar in het reguliere systeem te vergroten.
- Vanuit de expertisefunctie van Siméa wordt voor goede afstemming gezorgd met het Landelijke Expertise Platform (zie kwaliteitsagenda WEC-Raad) en het Kenniscentrum Taal-Spraak.

Thema 4: indicatiestelling

Er verandert veel binnen de indicatiestelling. Vereenvoudiging, snelheid, zorgvuldigheid en onafhankelijkheid zijn voor Siméa uitgangspunt. Ze streeft hierbij naar de volgende resultaten:

Resultaten

- Siméa richt een vereenvoudigd systeem voor indicatiestelling in. Zoals eerder aangegeven wordt daarbij aangesloten bij door de overheid bepaalde onafhankelijke criteria. De huidige CvI's houden op te bestaan. Daarvoor in de plaats komt een proces van handelingsgerichte procesdiagnostiek (HGPD) dat (sub-) regionaal ingepast en uitgevoerd wordt. In dit proces wordt nadrukkelijk getoetst op de onafhankelijke criteria. Bij positieve indicatie wordt een toekenningsbesluit afgegeven met daarin een omschrijving van het onderwijszorg-arrangement.
- De precieze vormgeving van de indicatiestelling en de wijze waarop de HGPG plaatsvindt, moet nader onderzocht en uitgewerkt worden en in diverse regio's experimenteel ingevoerd en getoetst. Vooraf stellen we heldere toetsingscriteria vast. De nieuwe wijze van indicatiestelling wordt dan mede in de praktijk vormgegeven en getoetst in de overgangperiode richting de invoering van de budgetfinanciering.
- In het kader van Passend Onderwijs zorgt Siméa ervoor dat de wijze van indicatiestelling goed aansluit bij de ‘aaneengeschakelde indicatiestelling’ in de regio's. Als ouders zich bij een ‘loket indicatiestelling’ melden met een cluster 2 gerelateerde vraag voor indicatiestelling dan worden deze ouders in contact gebracht met een diagnostisch team vanuit cluster 2. Door dit team wordt op basis van handelingsgerichte procesdiagnostiek nagegaan welk onderwijszorg-arrangement voor de betreffende leerling het best passend is, vanuit het principe ‘één kind, één plan, één loket’. Hiermee gegeven de cluster 2 instelling tevens vorm aan ‘integraal indiceren’ met de AWBZ-zorg en Jeugdzorg. Zoals al aangegeven wordt in het proces van handelingsgerichte diagnostiek tevens op vereenvoudigende wijze getoetst aan de onafhankelijke indicatiecriteria.
- Een belangrijk uitgangspunt is voorts het creëren van mogelijkheden voor het inzetten van meer of minder extensieve of intensieve onderwijszorg-arrangementen (flexibilisering en differentiering). Het gaat daarbij ondermeer om lichtere en zwaardere vormen van ambulante begeleiding, maar ook om het inzetten op nieuwe innovatieve arrangementen samen met partners in de regionale netwerken en AWBZ- of Jeugdzorg.
- Een onafhankelijk toetsingsorgaan houdt toezicht op de kwaliteit van de indicatiestelling en het voldoen aan de onafhankelijke criteria. Vanuit vastgestelde kwaliteitcriteria wordt steekproefsgewijs 5% van alle indicatiestellingen (zowel afgewezen als toegewezen indicaties) door dit orgaan getoetst. Toetsing moet zeer snel na de indicatiestelling plaatsvinden en eventueel op locatie.
- Over de inrichting en samenstelling van het toetsingsorgaan is nader overleg met OCW noodzakelijk. In ieder geval hanteert Siméa het uitgangspunt dat het toetsingsorgaan onafhankelijk moet functioneren (Het toetsingsorgaan kan bijvoorbeeld bestaan uit voor de helft onafhankelijke deskundigen met cluster 2 expertise en voor de andere helft personen benoemd vanuit - of aangesteld op voordracht - van de inspectie.

Thema 5: ouderparticipatie en zeggenschap

Siméa wil de ouderparticipatie en de zeggenschap van ouders verbeteren. Ze streeft hierbij naar de volgende resultaten:

Resultaten

- De keuze van de ouders voor het door hen gewenste onderwijszorg-arrangement is leidend.
- Op sector niveau wordt de ouderbetrokkenheid vormgegeven door op landelijk niveau regulier overleg te voeren met de betrokken ouder- en belangenorganisaties en door in de regio's te werken met ouderplatforms/cliëntenraden. In deze overlegvormen wordt gesproken over beleidszaken die de zorg en onderwijs aan de doelgroepen aangaan.
- Voor ouders wordt een bezwaar, klachten- en beroepsprocedure uitgewerkt, zowel voor bezwaar, klachten of beroep in het kader van de indicatiestelling, als voor bezwaar of klachten bij de uitvoering van het onderwijszorgarrangement.
- Het ligt voor de hand om voor de bezwaar, klachten- en beroepsprocedure aan te sluiten bij het orgaan dat hiervoor wordt ingericht in het kader van passend onderwijs. Binnen Siméa wordt daarbij gedacht aan een 'werkwijze plus' in het kader van de flexibilisering en differentiëring van de toegekende arrangementen en om bezwaar, klachten of beroep bij de uitvoering van een arrangement mogelijk te maken.

Thema 6: budgettering

Basis van de budgetbekostiging is de bundeling van **alle** budgetten die vanuit OCW/CFI ten behoeve van cluster 2 leerlingen worden toegekend. Hieronder worden alle bekostigingsvormen verstaan op individueel niveau en bestuursniveau. Te onderscheiden zijn: basisbekostiging en meerkosten per leerling geplaatst in de school; leerling gebonden financiering, inclusief het deel dat uitgekeerd wordt via de reguliere school; budget voor terugplaatsing- en preventieve ambulante begeleiding, expertisebekostiging en de middelen die voor het REC beschikbaar zijn..

Bij de invoering van de budgetbekostiging wordt het budget per bestuur vastgesteld op basis van alle aan het bestuur toegekende middelen. Het betreft de onder haar bevoegd gezag vallende BRIN-nummers, budget t.b.v. ambulant begeleide leerlingen en het aandeel in het REC-budget. De budgetbekostiging is gebaseerd op het toekennen van budgetten op bestuursniveau. Voortaan wordt elk bestuur van cluster 2 onderwijs voor dat deel beschouwd als 'Instelling voor onderwijs en begeleiding aan leerlingen met een auditieve en/of communicatieve beperking'. Kortweg gesteld: de besturen worden onder budgetbekostiging 'instellingen' genoemd. Bij de start van budgetbekostiging wordt daarmee het toegekende budget per instelling gebundeld en gefixeerd.

In het kader van een meer lange termijn beleid en toekomstbestendigheid is te overwegen om uit te gaan van een vaste voet in de bekostiging en een gedeelte van de bekostiging te bepalen op basis van langlopende gemiddelde leerlingaantallen. Door uit te gaan van langlopende gemiddelde leerlingaantallen (vergelijkbaar met het systeem van een 'klikfonds') komt er grotere stabiliteit in de financiering van cluster 2 en kan van daaruit op verantwoorde wijze worden geïnvesteerd op expertise en kwaliteit zowel in het kader van Passend Onderwijs als binnen de eigen sector.

Siméa zet hierbij in op de volgende resultaten:

Resultaten

- In het kader van op maat te maken onderwijszorg-arrangementen (extensivering en intensivering van de onderwijszorg) wil Siméa, met OCW, WEC-Raad, PO- en VO-Raad afspraken maken ten aanzien van het bekostigingsdeel dat nu naar het reguliere onderwijs gaat. Aanleiding hiervoor is de flexibilisering van de onderwijszorg- arrangementen, uiteenlopend van licht (compact) naar zeer intensieve arrangementen. Dit veronderstelt dat ook het bekostigingsdeel voor het regulier onderwijs flexibel ingezet moet kunnen worden, namelijk daar in het reguliere onderwijs waar het budget nodig is om samen in overleg het arrangement op verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren.

Siméa gaat er hierbij van uit dat het in het belang van alle betrokkenen is dat alle zorgmiddelen zoveel mogelijk passend ingezet worden. De bestaande bekostigingssystematiek van rugzakken beoordeelt Siméa als onvoldoende flexibel.

- Siméa maakt intern met de besturen cluster 2 bindende afspraken over het omgaan met fluctuaties in leerlingaantallen.
- Met OCW worden afspraken gemaakt t.a.v. onverwacht grote toestroom van leerlingen op sectorniveau, bijvoorbeeld bij calamiteiten en wettelijk verankerd.
- Siméa heeft een ‘transitiebudget’ in de jaren 2009 en 2010 nodig, voorafgaand aan de ingangsdatum van het nieuwe systeem. Het proces van krachtenbundeling en de invoering van de budgetfinanciering vragen van cluster 2 in de komende periode een extra grote inzet van mensen en middelen. Het gaat dan om middelen in het kader van proceskosten en voorinvesteringen om projecten uit te voeren. Voorbeelden hierbij zijn:
  - de vereenvoudiging van de indicatiestelling,
  - het uitwerken van een zorgcontinuüm cluster 2,
  - het opzetten van projecten gericht op innovatieve onderwijszorg-arrangementen, het opzetten van een kennis- en infrastructuur,
  - vormgeven aan ouderbetrokkenheid en zeggenschap
  - het inrichten van een beroeps- en klachtenprocedure
  - proceskosten in het kader van afstemming met 80 Regionale Netwerken Passend Onderwijs.

Afsluitend: enkele uitgangspunten voor het proces

- Naast de thema’s heeft Siméa een aantal uitgangspunten geformuleerd die van belang zijn om het interne en externe proces goed te laten verlopen. Het belang van draagvlak voor de plannen is moeilijk te overschatten. De bestuursleden van Siméa vragen hier in de komende periode nadrukkelijk tijd en ruimte voor. Ze zet hierbij in op de volgende resultaten:

Resultaten

- Binnen de aanpak moet er ruimte zijn voor een veelheid aan verschillen: verschillende belangen, perspectieven, omvang, werkwijzen, etc. Siméa gaat uit van een proces van ‘meervoudig organiseren’, waarbij duidelijke landelijke afspraken / kaders worden geformuleerd ten aanzien van indicatiestelling, budget, de expertise-infrastructuur, aantoonbare kwaliteit, horizontale en verticale verantwoording, beroeps- en klachten en dergelijke. Vanuit dit gezamenlijk kader moet er optimale ruimte zijn om regionaal afspraken te maken in het kader van Passend Onderwijs (‘uniformeren op expertise en kwaliteit en vandaar uit ruimte voor regionale afspraken’).
- De vier bestaande regionale expertisecentra cluster 2 (REC’s) en de daaraan verbonden wettelijke taken worden geborgd en aangestuurd door het REC Siméa. De wettelijke taken van de expertisecentra worden of op het niveau van Siméa (denk bijvoorbeeld aan het landelijke toetsingsorgaan voor de indicatiestelling) of lokaal door de besturen cluster 2 (denk bijvoorbeeld aan de ondersteuning en begeleiding van ouders) opgepakt.
- Siméa betreft ouder- en belangenorganisaties op sectorniveau bij de organisatie en inrichting van het landelijk dekkend netwerk (V)SO cluster 2.
- Siméa zorgt voor goede afstemming met de partners in de WEC-Raad.

Utrecht, 11 november 2008